

ISHOCKEY OCH FOTBOLL

Magnus Götherström

I samarbete med Kultur- och Fritidsförvaltningen

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1	INLEDNING.....	3
1.1	SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR	3
1.2	METOD, MATERIAL OCH URVAL	3
2	KULTUR & FRITIDSFÖRVALTNINGEN.....	5
2.1	FÖRENINGSSTÖDET	5
2.1.2	<i>Reglementet för föreningsstödet.....</i>	<i>6</i>
2.2	GRANSKNING AV BIDRAGSANSÖKNINGARNA	6
2.3	SAMMANFATTNING	7
3	JÄMFÖRELSE MELLAN TRE ORTER	7
3.1	REDOVISNING AV RESULTATET	8
3.2	SUMMERING AV RESULTATET	12
4	KOMMUNAL JÄMFÖRELSE.....	12
4.1	REDOVISNING AV RESULTATET	13
4.2	SUMMERING AV RESULTATET	14
5	AVSLUTANDE DISKUSSION	15
6	KÄLL- OCH LITTERATURFÖRTECKNING.....	17
6.1	KÄLLOR	17
6.1.1	<i>Otryckta.....</i>	<i>17</i>
6.1.2	<i>Tryckta</i>	<i>17</i>
6.2	MUNTliga REFERENSER	17
6.3	INTERNET.....	17
7	BILAGOR	18

1 Inledning

Gotland har sedan gammalt en stark idrottstradition men möjligheterna skiljer sig åt beroende på vilken idrott man väljer att utöva. Ett steg i att främja utvecklandet av föreningslivet är möjligheten att söka kommunalt bidrag. Genom vår kommunala skatt finansieras detta bidrag till föreningslivet, bidragens syfte är att främja ungdomars utveckling fysiskt och psykiskt samt att underlätta en assimilering till vårt samhälle. Väger bidragen jämnt över föreningarna? Vad gör föreningarna för att maximera resultatet av en god träning och samvaro? Detta fann jag så intressant att jag valde att fördjupa mig i dessa frågor inom ramen för momentet ”Rätt och Samhälle”.

Förutom de fasta verksamheterna, som denna rapport behandlar, ställer kommunen upp med stöd till vissa specifika arrangemang som till exempel ”Gotland Grand National”, ”Krullis Cup”, ”Young Baltic Cup” och ”P18 Cup”. Detta stöd kan vara ekonomiskt likvärt som praktiskt. När det gäller nya sporter och så kallade trendsporter håller kommunen oftast en strikt attityd och inväntar utvecklingen av idrotten ifråga. Denna strikta kommunala hållning behövs eftersom man vill stödja sporter som har en stadigvarande trend av brukare.

1.1 Syfte och frågeställningar

Syftet är att genom en jämförelse mellan Hemse, Visby och Fårösund fastställa om de kommunala bidragen bildar ett jämnt utfall oberoende av bostadsort samt om det föreligger någon skillnad gentemot vilken sport som utövas. Vidare kommer jag att jämföra fritidsverksamhetens kostnad per person i kommunerna Gotland, Nynäshamn, Oskarshamn och Kalmar.

1.2 Metod, material och urval

Rapporten kommer att behandla det kommunala lokala aktivitetsstödet, det finns även ett statligt stöd som jag kommer beröra men inte djupare förklara för att undvika sammanblandning mellan de olika bidragsformerna. Tillvägagångssättet för undersökningen blir främst intervjuer med personal på Kultur- och Fritidsförvaltningen samt kontakt med föreningar för statistiska uppgifter (till exempel antal aktiva ungdomar). Till en viss del kommer jag att forska i arkiv på förvaltningen. Eftersom bidragen ges nästan uteslutande till ungdomar kommer jag att försöka utröna hur många aktiva ungdomar varje förening har och undersöka utnyttjandegraden efter detta.

De typer av idrottsanläggningar jag kommer att studera i den lokala jämförelsen är ishallar, idrottsplatser samt simhallar. Jag kommer att undersöka en månad per anläggningstyp under 2002. Månaderna kommer att väljas efter högsäsong, det vill säga sim- och ishallar under en vintermånad (februari) och idrottsplatser under en sommarmånad (juni). Genom att stämma av föreningarnas aktivitetsrapportering till Kultur- och Fritidsförvaltningen, med de bidrag som föreningarna har beviljats, kommer jag att undersöka utnyttjandegraden av bidragen jämfört per anläggning. Jag kommer att försöka sortera ut de bokade tiderna som enbart rör ungdomar och

ISHOCKEY OCH FOTBOLL

utesluter därmed skoltid, tävlingar och andra arrangemang som ej är att betrakta som föreningsverksamhet.

I den kommunala jämförelsen kommer jag att redovisa nettokostnaden för fritidssektorn per invånare för att få ett jämförbart instrument. Jag kommer ej att utföra samma extensiva undersökning i denna kommunala jämförelse i rapporten. Detta eftersom det primära syftet med den kommunala jämförelsen är att med ett enhetligt verktyg jämföra Gotland med andra kommuner.

2 Kultur & Fritidsförvaltningen

Kultur- & Fritidsförvaltningen (KFF) bestod från början av två separat förvaltningar, Kulturförvaltningen och Fritidsförvaltningen. 1992 slogs dessa två förvaltningar ihop till en enhet under namnet Kultur- och Fritidsförvaltningen. Denna sammanslagning kan än idag generera en viss friktion, främst när det gäller diskussioner om vad som är idrott och vad som är kultur, till exempel varpa och dricke. KFF är en fakultativ förvaltning med starkt begränsad tvingande lagstiftning. De lagar som direkt påverkar KFF's verksamhet är *Bibliotekslagen (1996:1596)* och *Lotterilagen (1994:1000)*. Detta innebär att det i princip är Kommunfullmäktige och Kommunstyrelsen som bestämmer omfattningen av kultur- och fritidsverksamheten. Gotland har dock en stark tradition av kultur och idrott. Många idrottsanläggningar är byggda på 1950-talet, oftast genom ett starkt engagemang på orten som samlade in pengar och såg till att övriga förutsättningar fanns. Kommunen (i vissa fall privata markägare) ställde sedan upp med mark för anläggningen.¹

Sverige har ett av de högsta skattetrycken i världen, Gotlands kommun ligger bland de högsta i Sverige, så jag fann det intressant att försöka finna ut hur en del av våra skattepengar används. Kommunen fördelar pengar till de olika nämnderna/förvaltningarna. När kommunen sedan beslutat om tilldelning av pengarna görs en rambudget som fastställs av förvaltningsnämnden. Denna budget fastställer hur mycket pengar som förvaltningens sektorer har till sitt förfogande.² En tredjedel av Kultur- och Fritidsförvaltningens budget består av föreningsstöd till kultur- eller fritidsföreningar/organisationer.³ Denna verksamhet regleras i *Lag (1989:977) om kommunalt stöd till ungdomsorganisationer*. Där fastslås i mycket korta ordalag att kommuner äger rätt att ge bidrag till ungdomsorganisationer även med politisk inriktning. Det saknas dock en definition av vad ungdom är för något, jag återkommer till detta senare i rapporten.⁴ KFF är den minsta förvaltningen i kommunen och råder därmed över den minsta budgeten, man har dock lyckats med att ha ett överskott i budgeten de sista åren till skillnad från många andra förvaltningar i kommunen. Överskottet har främst genererats genom högre intäkter än vad som var budgeterat.⁵

2.1 Föreningsstödet

För att vara berättigad till att ansöka om bidrag måste det ske genom en förening eller annan organisation. Föreningen sänder sin väl motiverade ansökning till KFF som tar del av ansökningen och bedömer värdet av verksamheten för kommunen. Detta sker enligt en specifik mall som rangordnar ansökningarna. Hög placering i rangordningslistan erhålls om verksamheten gagnar unga och om den är lokaliserad till landsbygden. Vuxenverksamhet erhåller i regel aldrig bidrag när det rör sig om den idrottsrelaterade verksamheten. Definitionen av "ungdom" är enligt Kultur- och Fritidsförvaltningen åldersgruppen till 7-20.

¹ Eriksson Gertrud, KFF Gotlands Kommun, 2002-09-20

² Pettersson Ulla, Chef KFF Gotlands Kommun, 2002-09-10

³ Gotlands Kommun – Kultur- och Fritidsförvaltningen, Internbudget 2002

⁴ Lag 1989:977

⁵ Gotlands Kommun, Årsredovisning, 1998, 1999, 2000 samt 2001

Det finns främst två sorters bidrag; medlemsbaserat bidrag samt anläggningsbidrag. Anläggningsbidraget delas i sin tur in i två kategorier; driftbidrag samt investeringsbidrag. Medlemsbidraget utgår för de medlemmar som är berättigade efter varje möte/sammankomst. Driftbidrag är sådana bidrag som är ämnade åt driftrelaterade kostnader. Investeringsbidrag riktar sig till större förändringar i idrottsanläggningen. Utförligare beskrivning kommer längre ner.⁶

2.1.2 Reglementet för föreningsstödet

För att kunna söka kommunalt föreningsbidrag måste vissa regler uppfyllas. I häftet *Föreningsbidrag* redovisar KFF villkoren för att söka detta bidrag. I den första delen av häftet ges en allmän översiktlig information om bestämmelserna. Den sista punkten fastställer att KFF äger rätt att frånga dessa bestämmelser om de anser det nödvändigt. I den andra delen delges specifik information relaterad till vilken typ av bidrag som föreningen avser att ansöka. Jag har följaktligen studerat bestämmelserna för ungdomsverksamheten samt organisationsdrivna idrottsanläggningar. Bestämmelserna för bidrag till ungdomsverksamheten är indelade i tre punkter (A, B, C). I punkten A stadfästs vad som är bidragsberättigat för en distriktsorganisation. Det som är bidragsberättigat är administration, central eller lokal utbildning samt lägerverksamhet. Dock är högsta summan satt till 180 kronor per medlem eller maximalt 1 miljon kronor per organisation. I punkten B tar man upp bidragsgrunderna för en förening/lokalavdelning. En sådan förening kan ansöka om verksamhetsbidrag vilket omfattar administration, instruktion och lägerverksamhet. Här är högsta beloppet 60 kronor per bidragsberättigad sammankomst. I punkten C deklarerar för hur resebidrag kan ansökas.

Under punkten "Bidrag till organisationsdrivna idrottsanläggningar" klargörs vilka bidrag som en anläggningsdrivande förening kan åtnjuta. Som framkommit tidigare finns det två typer av bidrag till föreningar som driver idrottsanläggningar. Det ena är driftsbidrag som omfattar vatten, sophämtning, elektricitet, drivmedel till maskiner, försäkring på fastigheter och fordon, städmaterial, telefon, godkänd arrende/hyresavgift och räntor. Investeringsbidrag är till exempel ombyggnationer, införskaffande av dyr utrustning (ismaskin och liknande) samt liknande kostnader. För att erhålla ett investeringsbidrag måste föreningen först inhämta ett godkännande från Kultur- och Fritidsförvaltningen. Under punkten "Regler för kommunalt stöd till investeringar i föreningsdrivna anläggningar" redogör man för hur ansökan ska gå till, vem som kan ansöka och vilka begränsningar som den sökande och KFF har att ta hänsyn till.⁷

2.2 Granskning av bidragsansökningarna

För att stävja eventuellt fusk samt att kontrollera att föreningarna har fyllt i blanketterna rätt kontrolleras ett antal bidragsansökningar varje år. Eftersom KFF inte begär in alla närvarokort från föreningarna utan bara erhåller ett underlag så har jag valt att jämföra bidragssumman med det av föreningarna givna totala antalet ungdomar. Jämförelsen kommer alltså att ligga mellan det

⁶ Eriksson Gertrud, 2002-09-20

⁷ Gotlands Kommun, Kultur- och Fritidsförvaltningen. Föreningsbidrag, 2001.11.26

totala bidragsbeloppet per förening med antalet aktiva ungdomar. Anledningen till detta förfarande är att den redovisning som skickas in till KFF enbart innehåller antalet sammankomster i redovisningen för det kommunala bidraget. En bidragsberättigad sammankomst består av en grupp om minst 5 personer, varje sammankomst erhåller ett bidrag om 58:50. Normalt ligger ersättningen på 60 kronor men budgeten räcker inte för den summan i år, därav den lägre ersättningen.

KFF granskar årligen cirka 20 föreningar. Genom att samordna granskandet med Gotlands Idrottsförbund, som hanterar det statliga bidraget, så utökar man antalet granskade föreningar. Den sammanlagda granskningen rör då cirka 35 föreningar. Vid en granskning undersöker man dels att närvarokorten är korrekt ifyllda samt att det finns en rimlighet i de redovisade uppgifterna. Saker som man då beaktar är till exempel om det är rimligt att fem små grupper tränar samtidigt på en anläggning eller om det är mer troligt att det rör sig om en enda stor grupp. Bevisföringen i en sådan här fråga är ytterst svår, KFF anser att man måste utgå från att alla är hederliga. Vid ett uppenbart slarvfel justerar man det vid granskningen, rör det sig om felaktigheter som ej har en direktlösning eller att samma fel återkommer tar man kontakt med föreningen och undersöker orsaken till felen. KFF har även som uppgift att hjälpa föreningar att förstå och korrekt fylla i blanketterna varför det ibland blir en balansgång mellan påpekande och utbildning. Skulle dock KFF upptäcka att någon förening med uppsåt förvanskade eller misskött redovisningen på ett uppenbart grovt sätt så kan KFF sända en not till Kultur- och Fritidsnämnden som då kallar föreningen till en utfrågning om hur förening tänker ändra sina rutiner för upprepning av problemet.⁸

2.3 Sammanfattning

Reglernas skärpa varierar en del, häftet *Föreningsbidrag* inleds med paragrafpunktade stycken liknande lagtext där grunderna för bestämmelserna redovisas. Därefter förändras texten till en berättande text som beskriver hur man går till väga för att ansöka om stöd, beroende på vilken situation föreningen utgår ifrån. Som jag nämnde i början av beskrivningen av föreningstödens bestämmelser finns det en paragraf i första delen som ger förvaltningen rätt att frånträda uppsatta regler när beslut ska fattas. Detta är bra på det sättet att KFF får en mer flexibel hantering där man kan anpassa sig till nya förutsättningar. Samtidigt stiger kravet på KFF att väl motivera varför två, för allmänheten, likvärdiga ansökning bedöms olika och därmed resulterar i olika beslut om stöd.

3 Jämförelse mellan tre orter

De tre orter som jag valt att göra jämförelsen mellan är Hemse, Visby och Fårösund. Dessa tre har olika förutsättningar för att uppnå de krav som ställs på ungdomsverksamheten idag. Hemse är centralort på sudret och har därmed en något starkare ställning än socknarna runt omkring, stoltheten (idrottsligt sett) är simhallen. Visby, behöver egentligen ingen större presentation. Fårösund har haft ett regemente tills för ett par år sedan, i dess regi har det bland annat byggts

⁸ Alamo Jan, KFF Gotlands Kommun, 2002-11-05

ISHOCKEY OCH FOTBOLL

upp en simhall och löparbanor. Under regementets tid hade ortsbefolkningen officiellt ej tillträde till dessa faciliteter, men i och med att många var anställda vid regementet kan man drista sig till att det funnits goda möjligheter för den anställdes familjemedlemmar att utnyttja dessa anläggningar.

Denna undersökning tar upp ungdomsverksamheten varför det är av vikt att undersöka hur stor del av befolkningen på respektive ort som utgör ungdomar. Jag har använt den åldersavgränsning som KFF använder för bidragsansökningarna, 7-20 års ålder. Det totala antalet ungdomar på de tre orterna fördelar sig enligt följande.

Folkmängd, 31 december 2001

Ålder/Ort	Hemse	Visby	Fårösund
0-6 år	103	1 444	41
7-20 år	340	3 999	155
21-99 år	1 389	16 807	600

Källa: SCB/Statistiska centralbyrån

3.1 Redovisning av resultatet

De idrottsanläggningar som finns i undersökningsområdet och omfattas av undersökningen återfinns i tabellen nedan.

Idrottsanläggningar i respektive orter

Anläggningstyp/Ort	Hemse	Visby	Fårösund
Simhall	Hemsebadet	Solbergabadet	KA3
Idrottsplats	Sudervallen	Gutavallen Norrbäckaplan Flyget Säveplan A7 Fotbollsplan	Fårösunds IP
Ishall	Hemse Ishall	Rävåsen	

ISHOCKEY OCH FOTBOLL

Följande föreningar har sin huvudsakliga verksamhet förlagd till respektive anläggning

Vilka föreningar finns var?⁹

Anläggning/Ort	Hemse	Visby	Fårösund
Simhall	Hemse Bollklubb simsektionen	Wisby Simsällskap Gotlands Dykarklubb UV Bottenskraparna Gotlands Dykarklubb	
Idrottsplats *	Hemse Bollklubb fotbollssektionen	IFK Visby P18 Idrottsklubb Rindi Sportklubb Säveskolans Idrottsförening Visby AIK Visby Boll o idrottssällskap (BoIS) Visby IF Gutes Fotbollsklubb	Fårösunds GoIK Fårösundsskolans idrottsförening
Ishall	Sudrets Hockeyklubb (HC) Hemse BK/Bandy	Visby AIK Visby/Roma Hockey	

* När det gäller Idrottsplatser är fotboll den klart dominerande verksamheten. I övrigt finns det viss friidrottsverksamhet, men när det gäller dessa anläggningar är det främst i tävlingssammanhang varför jag inte tar med detta.

Simhallar: I Hemse simhall har man två typer av föreningsbad, det ena är reserverat för Hemse Bollklubb (BK) simsektionen. Det andra föreningsbadet är ett öppet föreningsbad om en timme per vecka där alla föreningar är välkomna. Simhallen för själva ingen statistik på hur många ungdomar som utnyttjar föreningsbaden utan det återfinnes i närvarokorten som utgör underlag till den redovisning som sänds in till KFF.¹⁰ Hemse BK anser att man har den tid man behöver i hallen, mycket tack vare att det inte finns så många andra föreningar som har regelbunden träning förlagd till Hemse simhall.¹¹ Hemsebadet drivs av Gotlands Kommun.

På Solbergabadet, som drivs av Gotlands kommun, utnyttjar främst Wisby Simsällskap, UV Bottenskraparna, Gotlands Dykarklubb, Livräddarna, Triathlonföreningen Millenia och Morgonbadarna föreningsbadet. Samtliga uppräknade föreningar, förutom Morgonbadarna, bedriver här ungdomsverksamhet.¹² Efter en rundringning till de simföreningar som erhållit bidrag framgick att antalet aktiva ungdomar är enligt följande; Wisby Simsällskap cirka 300 stycken, UV Bottenskraparna cirka 15 stycken samt Gotlands Dykarklubb cirka 25 stycken

⁹ Jag har här valt att ta upp de mest aktiva föreningarna, vissa av dessa har ej ungdomsverksamhet eller har ej erhållit bidrag varför de ej kommer att finnas med senare i rapportens redovisning.

¹⁰ Telefonintervju med Hemse simhall, 2002-10-14

¹¹ Johansson Andreas, Hemse Bollklubb, 2002-11-10

¹² Nordström Kjell-Åke, Solbergabadet, 2002-10-22

ISHOCKEY OCH FOTBOLL

I Fårösunds Simhall utnyttjas inget föreningsbad, eftersom det är billigare att gå på ”allmänhetens bad”. Det finns ej någon aktiv simförening i Fårösund vilket torde vara en starkt bidragande orsak till ickeexistensen av föreningsbad. Fårösunds Simhall drivs privat, men erhåller stöd från KFF.¹³

Idrottsplatser: På Gotland finns cirka 70 fotbollsplaner, av dessa sköts cirka 10 av kommunen. Resterande, cirka 60, fotbollsplaner sköts av idrottsföreningar. Marken till planerna har antingen kommunen ställt upp med eller att en markägare avsatt en bit mark till den lokala föreningen (det senare var vanligt förr i tiden).¹⁴

Hemse BK – fotboll huserar på Sudervallen. Förutom denna plan har man tillgång till en egen plan som man främst använder till försäsongsträningen. Man anser i Hemse BK att man är har det man behöver för sommarträningen. Man efterlyser dock mer plats inomhus för vinterträning.¹⁵

Visby AIK - fotboll, har tider bokade på idrottsplatserna Gutavallen och Norrbackaplan, men dessa tider rör enbart seniorer. Ungdomsverksamheten är till största delen förlagd till Traume IP, en anläggning som är uppbyggd helt på ideell basis av föreningens medlemmar. Ungdomsverksamheten har de senaste åren växt explosionsartat, från 9 lag 1999 till 24 lag 2003. Den egna anläggningen gör det möjligt att något så när jämt fördela träningstider till ungdomarna. Man drar sig lite för att använda kommunens större anläggningar eftersom verksamheten ska bygga på lek och skoj i den här åldern. Det är lite mer dramatiskt att stega in på Gutavallen, om så bara för att träna. Av samma anledning saknas tabeller och matchstatistik för åldersgrupperna upp till 12 år, denna verksamhet går under benämningen ”kvartersligan”. Efter 12-årsåldern börjar man med lite mer tävlingsinriktad verksamhet, till exempel seriespel. Visby AIK har under säsongen 2002 haft cirka 750 aktiva ungdomar i verksamheten.¹⁶ Visby AIK erhöll 159.588 kronor i bidrag för verksamheten.¹⁷ (Bidragssummorna finns sammanställda i bilaga 1.)

VIF Gute har en större del av verksamheten förlagd till de kommunala idrottsplatserna. En anledning kan vara att man sålt den egna anläggningen som man hade tidigare, Homa IP. Dom allra minsta (90-95) håller till på Rävagens sjumannaplaner tillsammans med den rörelsehindrade grupp som VIF Gute har. Årskullarna 89-92 tränar på Rävagens elvamannaplaner och de lite större ungdomarna får spela på A7-planen, det är årskullarna 87-88 samt juniorerna till en viss del som även har Säveplanen till sitt förfogande. VIF Gute hade cirka 350 undomar i årets aktiviteter.¹⁸ VIF Gute erhöll 126.360 kronor i bidrag för verksamheten.¹⁹

Fårösunds GoIK håller till på Fårösunds IP, ”den näst bästa IP’n på ön” enligt dom själva. Kommunen äger anläggningen men föreningen driver den. Där spelas främst matcher då är det A-seniorerna som spelar i division 3. Därefter är det träning för seniorerna samt matcher för ungdomarna som kommer på tur. Den större delen av träningen är dock förlagd till

¹³ Telefonintervju med Fårösunds simhall, 2002-10-14

¹⁴ Eriksson Gertrud, 2002-10-01

¹⁵ Johansson Andreas, 2002-11-10

¹⁶ Söderlind Roine, Visby AIK, 2002-10-14

¹⁷ Kultur- och Fritidsförvaltningens bidragsenhet

¹⁸ Andersson Håkan, VIF Gute, 2002-10-14

¹⁹ Kultur- och Fritidsförvaltningens bidragsenhet

fotbollsplanerna på Bungefältet. Detta eftersom man inte vill riskera gräset på Fårösunds IP. Föreningen brukar hålla fem- och sju manna matcher på Fårösunds IP. Sammanlagt finns det cirka 80-100 ungdomar i verksamheten.²⁰ Fårösunds GoIK erhöll 27.261 kronor i bidrag för verksamheten.²¹

Ishallar: Hemse ishall drivs av Sudrets HC. Det är även Sudrets HC som har den största delen av verksamhet där. Men det finns även ”skrinnarna” som är Friluftsförbundets verksamhet. ”Skrinnarna” består av barn från åtta år och nedåt som har tio timmars istid under en vintersäsong. Största delen av dagtiden i ishallen är reserverad för skolverksamhet. På vardagar mellan klockan 16-21 har ungdomsverksamheten tillgång till hallen under två timmar, resterande tid har A-laget träning. På helgerna har ungdomsverksamheten hallen mellan klockan 11-19 på lördagarna och motsvarande på söndagarna med undantag av två timmar allmänhetens åkning som ligger mitt i dagen. På lördagarna ligger allmänhetens åkning efter klockan 19. Totalt har alltså ungdomsverksamheten 24 timmar träningstid på en vecka. Någon utomhusrink finns inte i anslutning till hallen. De som utgör ungdomsverksamheten består av årsgrupper från 87-93 samt en ”tjejgrupp”, varje grupp har ungefär 20 deltagare. Utöver detta finns en hockeyskola med två grupper om vardera cirka 40 ungdomar. Totalt är det lite över 200 ungdomar som är delaktiga i verksamheten.²² Sudrets HC erhöll 70.785 kronor i bidrag för verksamheten.²³

Rävthagens ishall i Visby har främst två föreningar som utnyttjar hallen, det är Visby AIK samt Visby-Roma Hockey. Förutom dessa har Roma IF träning där ibland, vidare har Friluftsförbundet sporadisk verksamhet i hallen. Avslutningsvis finns det ett hockeygymnasium i Gotlands Ishockeyförbunds regi samt Sverigepucken, de tre sistnämnda ämnar jag inte titta vidare i eftersom det antingen rör sig om skolverksamhet eller tävlingar, vad gäller Friluftsförbundet är det så liten del av halltiden att jag bortser från dem av den anledningen. Under februari 2002 var Visby AIK i hallen 59 timmar plus 18 timmar som Team Gotland. Visby-Roma Hockey var i hallen 90,5 timmar, och Roma IF var i hallen 15,5 timmar.²⁴

Visby AIK och Roma IF samarbetar när det gäller juniorverksamheten d.v.s. ungdomar över sexton år. De som är äldre slussas de in i Visby-Roma Hockey som sedan ser till att ungdomarna får matchmotstånd på fastlandet. Team Gotland är första steget från ungdomsverksamheten in i juniorverksamheten, där samlar man den äldsta årsklassen (16-åringarna) till ett eller två lag som döps till ”Team Gotland”. Dessa spelar sedan i fastlandstävlingen VIVO-Cup (tidigare Aftonbladet-Cup). De föreningar som ställer upp med ungdomar är, Visby AIK, Roma IF och Sudrets HC men även andra föreningar kan komma på tal om det finns några ungdomar i den aktuella årskullen. För att täcka träningsbehovet inom Visby AIK måste man i vissa situationer förlägga träningen till utomhusrinkarna i Slite och Roma, eftersom tiden inte räcker till i Visby ishall. Man efterlyser en utomhusrink i anslutning till ishallen i Visby, speciellt eftersom rinken i Roma är svår att hålla is på vid blidväder. Visby AIK hade cirka 150 ungdomar i verksamheten

²⁰ Telefonintervju med Fårösunds GoIK, 2002-10-14

²¹ Kultur- och Fritidsförvaltningens bidragsenhet

²² Telefonintervju med Hemse Ishall, 2002-10-14

²³ Kultur- och Fritidsförvaltningens bidragsenhet

²⁴ Eriksson Gertrud, 2002-10-01

samt cirka 80 barn aktiverade i hockeyskolan.²⁵ Visby AIK erhöll 89.505kronor i bidrag för verksamheten.²⁶

3.2 Summering av resultatet

I Hemse och Visby utnyttjas föreningsbadet relativt aktivt medan det ej utnyttjas i Fårösund. När det gäller fotbollsverksamheten framgår att tre föreningar valt att komplettera med egna fotbollsplaner medan VIF Gute har förlagt sin verksamhet helt till kommunala fotbollsplaner. Här ska dock poängteras att Hemse BK enbart använder sin plan till försäsongsträning. Ishockeyföreningarna, både i Hemse och Visby efterlyser fler rinkar medan Fårösund står utan någon rink.

4. Kommunal jämförelse

Den urvalsgrund jag använt för den kommunala jämförelsen är en blandning av geografiska och populationsmässiga faktorer. Jag har utgått från kommuner med liknande geografiska förutsättningar så att eventuellt bortfall blir så snarlikt som möjligt. Följdaktligen har jag valt kustkommuner som har liknande förutsättning för segling och annan båtsport för att minimera eventuella fel som blir om man jämför Gotland med en inlandskommun. Vidare har jag begränsat mig till kuststräckan mellan Öland och upp till Stockholms södra skärgård för att få kommuner med liknande klimat. Anledningen till detta är att ju längre söderut jag söker kommunen desto större tryck ligger på kommunen att bygga ishallar, eftersom utomhusbanor är svåra att hålla i ordning när klimatet är varmare. Jag har vidare försökt att få en variation av kommuner, Nynäshamn dras av närheten till Stockholm och det utbud som finns där, Kalmar har en del kranskommuner som utnyttjar närheten till staden samt Oskarshamn som befinner sig i en situation mitt i mellan de två tidigare beskrivningarna. I den kommunala jämförelsen kommer jag av praktiska skäl att använda ett nyckeltal som består av satsade antal kronor i fritidsverksamhet per invånare.

Här följer en enkel redovisning av grundfakta samt vilka anläggningar som finns i respektive kommun. Nynäshamns kommun har drygt 24.000 invånare, man har sedan 1995 haft en stadigt ökande befolkning. Av den totala befolkningen utgör cirka 4.500 åldersgruppen 7-19 år.²⁷ Fritidsverksamheten sorterar under Barn- och utbildningsförvaltningen i Nynäshamns kommun. Kommunen har en ishall, en simhall och sex idrottsplatser. Beträffande driften sköter kommunen själv ishallen, simhallen och två idrottsplatser. Två idrottsplatser sköts av Ösmo anläggningsförening som erhåller ersättning från kommunen i form av ett större driftbidrag. Två andra idrottsföreningar sköter var sin idrottsplats. Dessa båda föreningar erhåller lokalbidrag från kommunen. Utöver detta förfogar sedan kommunen via sina skolor över ett antal idrottshallar samt gymnasiets respektive Gröndalsskolans idrottshallar i tätorten.²⁸

²⁵ Brinning Yvonne, Visby AIK, 2002-10-14

²⁶ Kultur- och Fritidsförvaltningens bidragsenhet

²⁷ SCB/Statistik

²⁸ Dahl Christer, Nynäshamns Kommun, 2002-10-09

ISHOCKEY OCH FOTBOLL

Oskarshamns kommun har drygt 26.000 invånare, man har en nedåtgående befolkningstrend sedan 1996. Av den totala befolkningen utgör drygt 4.000 ungdomar.²⁹ De anläggningar som Oskarshamns kommun driver är; Idrottsparken (fotbollsplan och löparbana), sex gräsplaner, två stenmjölsplaner, en ishall samt en simhall. Därutöver finns 10 stycken fotbollsanläggningar och en fotbollshall som är föreningsägda.³⁰ Oskarshamn har ett Fritidskontor som sorterar under Barn- och fritidsförvaltningen.

Kalmar kommun har knappt 60.000 invånare, man har en stigande befolkningstrend sedan 1995, med undantag för en svacka 1998. Av den totala befolkningen utgör knappt 10.000 ungdomar.³¹ Kalmar kommun äger en simhall, en ishall, en elitarena för fotboll samt 10 idrottsplatser med totalt 30 fotbollsplaner. Kommunen sköter driften på samtliga anläggningar förutom simhallen och två idrottsplatser. Utöver dessa anläggningar finns det 8 idrottsplatser med cirka 20 fotbollsplaner som ägs och sköts av föreningar.³² Fritidsverksamheten sorterar under Kultur- och Fritidsförvaltningen i Kalmar kommun.

Gotlands kommun har drygt 57.000 invånare, man har en stagnerande nedåtgående befolkningstrend sedan 1995. Av den totala befolkningen utgör cirka 10.500 ungdomar.³³

4.1 Redovisning av resultatet

Figur 1. Verksamhetens kostnader, Fritidsverksamhet, kronor per invånare

Kommun/År	1998	1999	2000	2001
Gotland	875	878	906	980
Kalmar	770	822	640	577
Nynäshamn	1094	885	895	809
Oskarshamn	782	846	925	896

Källa: WebOr

Tabellen visar två tydliga tendenser, Gotland och Oskarshamn har ökade kostnader genom åren (undantaget 2001 för Oskarshamn). Den andra tendensen är att Kalmar och Nynäshamn har sjunkande kostnader. Vad som nu är intressant att analysera är om fritidsbudgetens förändring har speglat den totala budgetens gång.

Figur 2. Årsresultat hämtat ur kommunens resultaträkning, kronor per invånare

Kommun/År	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Gotland	-2 284	-2 259	-591	-590	-375	-868
Kalmar	-1 534	-1 150	-522	3 358	-206	-369
Nynäshamn	-2 887	-179	657	6 206	192	-520
Oskarshamn	3 582	-1 020	-39	32 358	-2 182	25 585

Källa: WebOr

²⁹ SCB/Statistik

³⁰ Nilsson Daniel, Oskarshamns Kommun, 2002-10-23

³¹ SCB/Statistik

³² Botö Jan, Kalmar kommun, 2002-10-28

³³ SCB/Statistik

Som framgår av Figur 2 är det svårt att fastställa några tendenser. Den enda tendens som kan fastställas är att Gotlands resultat konstant visar minussiffror, övriga kommuner varierar mellan positiva och negativa resultat.

4.2 Summering av resultatet

Vi kan nu konstatera att det finns inga direkta samband mellan kommunernas årsresultat och fritidsverksamhetens kostnad. Det enda som är en fast tendens är Gotlands siffror, där ett konstant underskott i den totala resultaträkningen inte påverkar fritidsverksamhetens budget negativt. Studerar man Oskarshamns utfall, som hade en liknande utveckling som Gotland när det gäller fritidsverksamhetens kostnader, ser man att årsresultatet varierar markant från plussiffror på över 32 000 kronor till minussiffror, utan att det återspeglas nämnvärt i fritidskostnaden.

5. Avslutande diskussion

Vid undersökningen av simhallarna framgick att simhallen i Fårösund saknar föreningsbad, den troliga orsaken är att det inte finns någon simförening på orten. I Hemse och Visby finner vi att föreningsbad finns och utnyttjas, i Hemse dominerar Hemse BK Sim. men det finns även ett öppet föreningsbad som nyttjas flitigt. I Visby är det ett antal föreningar som utnyttjar föreningsbadet. Någon exakt anledning till varför föreningsbadet i Hemse och Visby utnyttjas men inte i Fårösund har jag ej funnit men en trolig orsak är att det rent ekonomiskt behövs ett antal badare för att det ska bli lönsamt för en förening att utnyttja föreningsbadet. Fårösund saknar detta underlag och får därför presumtiva föreningsbadare i det allmänna badet.

I ishallarna har ungdomsverksamheten problem med att få tiden till att räcka till. Dels har respektive hall en förening med ett A-lag som får högre prioritet vid bokningen av träningstider. Allmänhetens åkning ställer dessutom till det en aning för föreningslivet. Här ska dock beaktas att man är hårt knuten till några timmar på eftermiddagen och fram på tidiga kvällen. Dagtid används ishallarna av skolor till en viss del samt underhåll av is och anläggning, men det skulle antagligen gå att öka bokningstiden en aning här, svårigheten ligger i för föreningarna att hitta luckor i ungdomsgruppernas skolschema och att tillräckligt med tid finns före och efter för ombyte och dusch för att inte krocka med skolschemat.

När det gäller fotbollsverksamheten finner vi att flera tillfrågade föreningar har kompletterat de anläggningar som ingår i undersökningen med egna anläggningar. I Visbys fall är det Visby AIK som har en anläggning i Traume, och i Fårösund utnyttjar man planerna på Bungefältet. I förstnämnda fallet säger man att det beror på platsbrist på planerna i Visby samt att det är bättre för ungdomarna att komma ifrån arenakänslan som finns på vissa idrottsplatser i Visby. I Fårösunds fall rör det sig till viss del om platsbrist men en starkt bidragande orsak är att man vill hålla själva planen i toppskick och därför väljer att förlägga stora delar av träningarna på Bungefältet.

Som framgår av bilaga 1, så ligger bidragsersättningen för fotboll mellan 200 och 380 kronor medan nivån för ishockey ligger lite jämnare runt 360 kronor. Situationen med de jämförda simföreningarna liknar fotbollsverksamheten. Två simföreningar ligger på ungefär samma nivå medan en förening ligger på en betydligt högre nivå. Att det skiljer så här mycket, inom samma verksamhet men framförallt inom fotbollsverksamheten är lite märkligt. Bidraget i sig ska inte skilja sig åt oavsett vilken aktivitet eller förening den är riktad till. En orsak kan vara att det skiljer ett år mellan bidragsbeloppet och antalet ungdomar i redovisningen. Även om man räknar in den positiva utvecklingstrend som Visby AIK har krävs det en mycket stor förändring av antalet ungdomar i föreningen för att komma upp i en bidragsnivå över 350 kronor per person. Rent generellt är det svårt att dra några tydliga slutsatser av denna undersökning, men det verkar som att en förening erhåller ett högre bidrag genom att ägna sig åt ishockey, medan simning resulterar i en lägre bidragsnivå. Någon skillnad mellan orterna går ej att finna. Den varierande bidragsnivån som finns mellan de olika aktiviteterna kan häröra till att föreningarna använder sig av olika stora grupper i sin verksamhet. Eftersom det kommunala bidraget är baserat på gruppens sammankomster så blir det helt naturligt skillnader här. I övrigt är det svårt att dra några direkta

ISHOCKEY OCH FOTBOLL

slutsatser av materialet eftersom det skulle behövas en mycket mer täckande undersökning av föreningarna.

Den kontrollfunktion som finns för att undvika eventuellt fusk går för närvarande ej att utökas eftersom det är relativt resurskrävande att granska en förening, speciellt de lite större, man får nog anta att det ligger på en rimlig nivå idag. Däremot skulle man kanske i framtiden utöka antalet anställda som handhar bidragsadministrationen alternativt förlägga granskningen till en annan del i den kommunala förvaltningen. Vid ett genomförande av en sådan åtgärd skulle man även kunna ta emot samtliga närvarokort på en gång, för att undvika eventuella efterkonstruktioner eller justeringar vid en begäran av närvarokorten inför en granskning.

Jag har i del två av rapporten utgått från samma kriterier men jämfört Gotlands Kommun med tre andra kommuner. Urvalsmetoden är en blandning mellan geografisk och storleksmässigt liknande typer av kommuner. Den första kommunen är Kalmar, som har en i stort sett lika stor befolkning som Gotland, den andra kommunen är Oskarshamn, som är en industrikommun men har ungefär lika många invånare som Visby, den tredje kommunen är Nynäshamn som också har ungefär lika många invånare som Visby men dras med närheten till Stockholm. Jag har här funnit att Gotland har trots en sviktande ekonomi lyckats bibehålla sin strategi angående beviljande av bidrag till föreningar. Kultur- och Fritidsförvaltningen har en fördel av att det är en liten förvaltning som kräver en liten del av den totala budgeten inom Gotlands kommun. KFF har genom att redovisa positiva siffror visat på att man aktivt försökt att spara pengar vilket antagligen är tacksamt vid nästkommande budgetförslag. Man kan ana att i en jämförelse med de andra kommunerna, som har kultur- och fritidsverksamheten i större förvaltningar, dras med större svårigheter eftersom dessa förvaltningar har större budgetar vilket gör det något lättare att sätta sparkrav som kan ge tydliga resultat i kommunens budget.

Det skall dock klargöras att några faktorer skiljer Gotland markant från de övriga kommunerna. Den ena faktorn gäller huruvida man satsar på elitnivå eller på breddnivå. Gotland har valt att nästan uteslutande satsa på breddidrott, medan andra kommuner ofta implementerar en möjlighet för elitidrott, denna implementering kan vara antingen i form av arenor som finns tillgängliga på dagtid eller i form av luxuösa stipendier på årsbasis direkt till enskilda idrottsutövare. En annan faktor är geografiskt relaterad. Gotland har med sin isolerade position svårt att dra nytta av intilliggande kommuners idrottsanläggningar. Fastlandskommunerna kan genom kommungränsöverskridande samarbeten planera större anläggningar gemensamt istället för att bygga fler mindre anläggningar, alternativt avstå från att bygga någon anläggning.

I den bästa av världar skulle således bidragsnivån vara den samma oberoende om det gällde ishockey, fotboll eller simning samt var den var lokaliserad. Nu kvarstår faktum att ett antal parametrar påverkar bidragsnivåerna för de olika föreningarna, att få samma bidragsnivå över alla sporter ter sig som en omöjlig uppgift.

6. Käll- och litteraturförteckning

6.1 Källor

6.1.1 Otryckta

Botö Jan, Enhetschef, Verksamhets- och föreningsenheten Kultur- och fritidsförvaltningen, Kalmar Kommun, e-postsvar 2002-10-28
Dahl Christer, Kultur- och fritidssamordnare, Nynäshamns Kommun, e-postsvar 2002-10-09
Nilsson Daniel, Fritidskonsulent, Oskarshamns Kommun, e-postsvar 2002-10-23

6.1.2 Tryckta

Lag (1989:977) om kommunalt stöd till ungdomsorganisationer
Gotlands Kommun, Kultur- och Fritidsförvaltningen. Föreningsbidrag 2001.11.26
Gotlands Kommun, Kultur- och Fritidsförvaltningen, Internbudget, 2002
Gotlands Kommun, Årsredovisning 1998, 1999, 2000 samt 2001

6.2 Muntliga referenser

Alamo Jan, Bidragschef, KFF, möte 2002-11-05
Andersson, Håkan, VIF Gute, telefonintervju 2002-10-14
Brinning Yvonne, Visby AIK – Hockey, telefonintervju 2002-10-14
Eriksson Gertrud, Fritidskonsulent, KFF, möte 2002-09-20 samt 2002-10-01
Fårösunds simhall, telefonintervju 2002-10-14
Hemse ishall, telefonintervju 2002-10-14
Hemse simhall, telefonintervju 2002-10-14
Johansson Andreas, vice Ordförande Hemse BK, telefonintervju 2002-11-10
Nordström Kjell-Åke, Solbergabadet, telefonintervju 2002-10-22
Pettersson Ulla, Kultur- och fritidschef, möte 2002-09-10
Söderlind Roine, Visby AIK, Fotboll, telefonintervju 2002-10-14

6.3 Internet

SCB/Statistik, Statistiska centralbyrån, <http://www.scb.se>
WebOr, Svenska kommunförbundets nyckeltal på webben, <http://komstat.svekom.se>

7. Bilagor

Bilaga 1. Redovisning av bidrag per brukare på Gotland

Bilaga 2. Grafisk presentation av fritidsverksamhetens kostnad per person fördelat på de olika kommunerna

Redovisning av bidrag per brukare på Gotland

Totala bidragsbeloppet fördelat per ungdom i respektive aktivitet

Förening	Totalt bidragsbelopp	Antal ungdomar	Bidrag per ungdom	
SIMNING				
Hemse BK – Sim.	37 264,50 kr	35	1 064,70 kr	(all simträning)
	1 755,00 kr	35	50,14 kr	(enbart föreningsbad)
Wisby Simsällskap	41 126,00 kr	300	137,09 kr	
UV Bottenskraparna	3 920,00 kr	15	261,33 kr	
Gotlands Dykarklubb	3 686,00 kr	25	147,44 kr	
FOTBOLL				
Hemse BK - Fotboll	23 751,00 kr	150	158,34 kr	
Visby AIK	159 588,00 kr	750	212,78 kr	
VIF Gute	126 360,00 kr	350	361,03 kr	
Fårösunds GolK	27 261,00 kr	90	302,90 kr	
ISHOCKEY				
Sudrets HC	70 785,00 kr	200	353,93 kr	
Visby AIK	89 505,00 kr	230	389,15 kr	

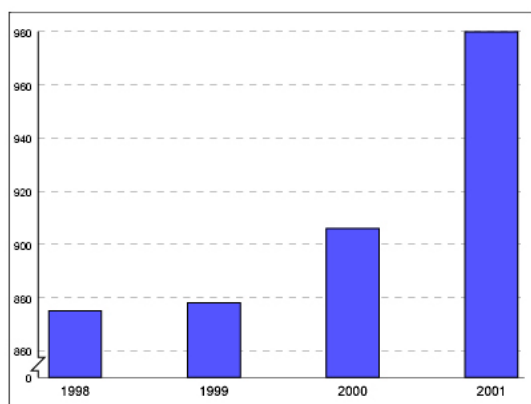
Källa: Kultur- och Fritidsförvaltningens bidragsenhet samt respektive förening

En förklarande not: Hemse BK's siffror stämmer inte riktigt överens, det föreligger en differens mellan de uppgifter jag fått av KFF och de uppgifter jag räknat ut själv från föreningens underlag till bidragsansökan. En annan orsak kan vara det av föreningen uppgivna antalet ungdomar som eventuellt kan vara felaktigt, det borde vara mycket högre.

Grafisk presentation av fritidsverksamhetens kostnad per person fördelat på de olika kommunerna.

Kronor per invånare

Gotland

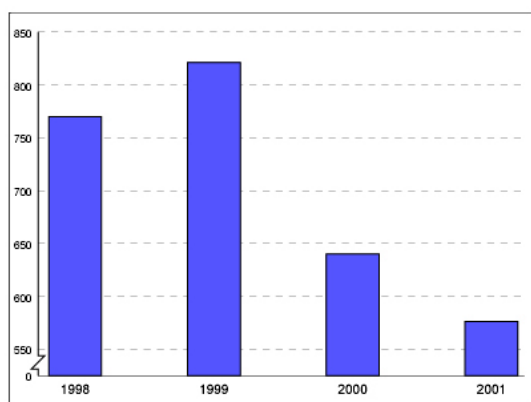

Stapeldiagram ▾

	1998	1999	2000	2001
Verksamhetens nettokostnader, fritidsverksamhet	875	878	906	980

Kronor per invånare

Kalmar

Stapeldiagram ▾

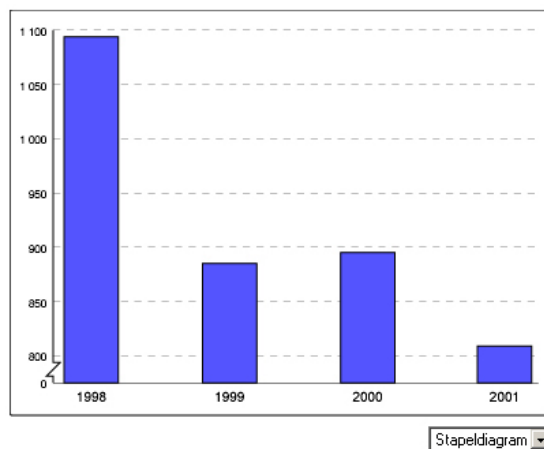
	1998	1999	2000	2001
Verksamhetens nettokostnader, fritidsverksamhet	770	822	640	577

Källa: WebOr <http://www.komstat.svekom.se>

ISHOCKEY OCH FOTBOLL

Kronor per invånare

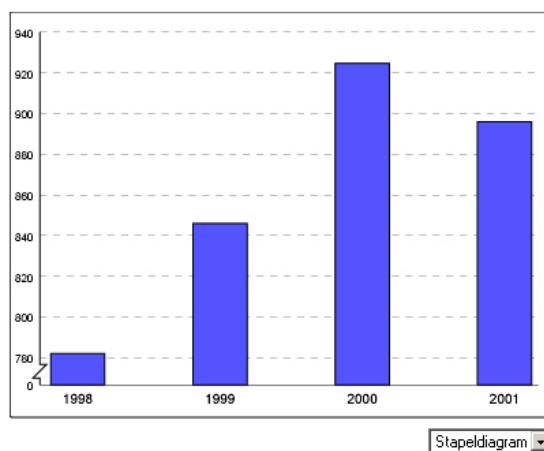
Nynäshamn

	1998	1999	2000	2001
Verksamhetens nettokostnader, fritidsverksamhet	1 094	885	895	809

Kronor per invånare

Oskarshamn

	1998	1999	2000	2001
Verksamhetens nettokostnader, fritidsverksamhet	782	846	925	896